

## Skaidrojums pārskatam par valsts konsolidēto parādu

### Valsts konsolidētais parāds

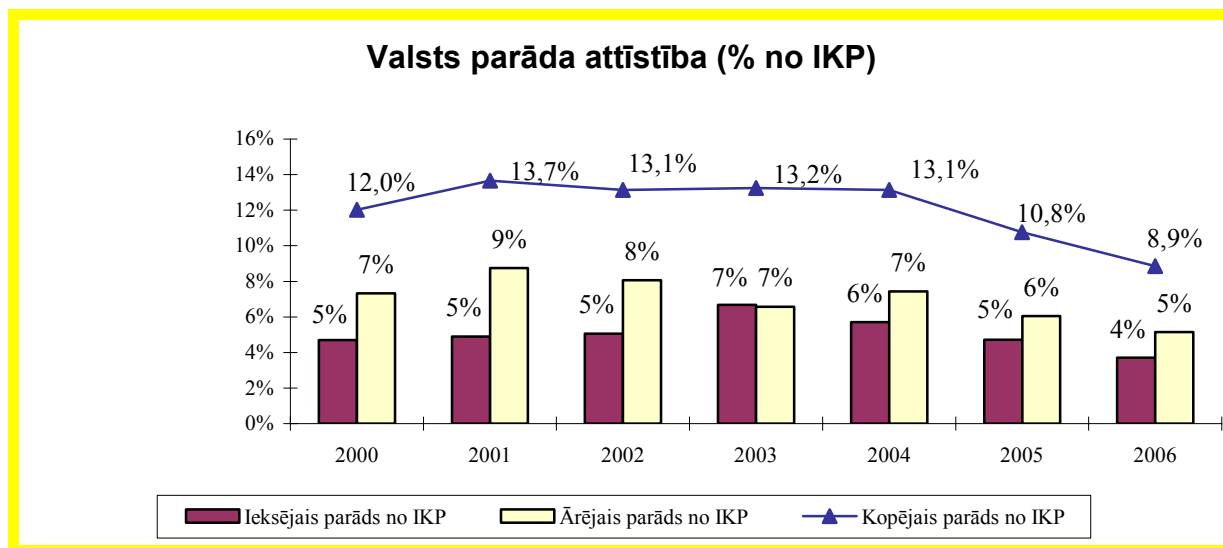
Salīdzinot ar 2006.gadu valsts konsolidētais parāds (uzskaites vērtībā) ir palielinājies par 37,8 milj.latu un 2006.gada 31.decembrī bija 1 098,9 milj latu jeb 9,8 % no IKP.

Valsts konsolidētais parāds (pēc nomināla) uz 2006.gada 31.decembri ir 1 001,1 milj. latu jeb 8,9 % no IKP, kas ir vērtējams kā relatīvi neliels, salīdzinot ar Eiropas Monetārās savienības dalībvalstīm Māstrihtas līgumā noteikto konverģences kritēriju – 60 % no IKP.

### Valsts parāds

2006.gada 31.decembrī **valsts parāds** (uzskaites vērtībā) sasniedza 998,3 milj. latu jeb 8,9 % no IKP, kas ir mazāk nekā likumā "Par valsts budžetu 2006.gadam" apstiprinātie 1 200 milj. latu, jo veiksmīgā parāda vadība un ar sekmīgo budžeta izpildi saistītā finansēšanas nepieciešamības korekcija ļāva samazināt 2006.gadā plānoto aizņēmumu apjomu.

Valsts parāds nominālvērtībā uz 2006.gada 31.decembri bija 1 001,1 milj.latu.



1.attēls Valsts parāda attīstība (% no IKP)

Valsts parāds 2006.gadā pieauga par 36,0 milj. latu galvenokārt uz ārējo aizņēmumu rēķina. 2006.gadā valsts budžeta deficīts (neieskaitot ziedojumus un dāvinājumus) sasniedza tikai 0,9% no IKP, lai arī deficīta līmenis tika plānots augstāks – 1,5% no IKP. Sekas tam ir nelieli valsts aizņēmšanās apjomi 2006.gadā

No valsts parāda 2006.gada 31.decembrī 58,1% veido aizņēmumi ārējā finanšu tirgū (ārvalstu valūtās) un 41,9 % - aizņēmumi iekšējā finanšu tirgū (latos) .

2006.gada pārskatā ir uzrādīti valsts budžeta iestāžu aizņēmumi ārpus Valsts kases 6,7 milj. latu vērtībā.

2006.gadā, veicot finanšu resursu piesaistīšanas pasākumus valsts budžeta fiskālā deficīta finansēšanai un valsts parāda pārfinansēšanai, kā arī valsts budžeta izpildes cikla un saistību izpildei nepieciešamās likvīdo naudas līdzekļu rezerves nodrošināšanai, veikti aizņēmumi gan iekšējā, gan ārējā finanšu tirgū.

Liels aizņēmumu apjoms fiksēts 2006.gada 1.ceturksnī. Tomēr gada pēdējā ceturksnī aizņēmšanās apjomi vēl palielināti, lai kopā ar uzkrāto pārpalikumu un ņemot vērā rezervi, kas nepieciešama 2007.gada uzsākšanai, nosegtu lielos valsts budžeta izdevumus novembrī un

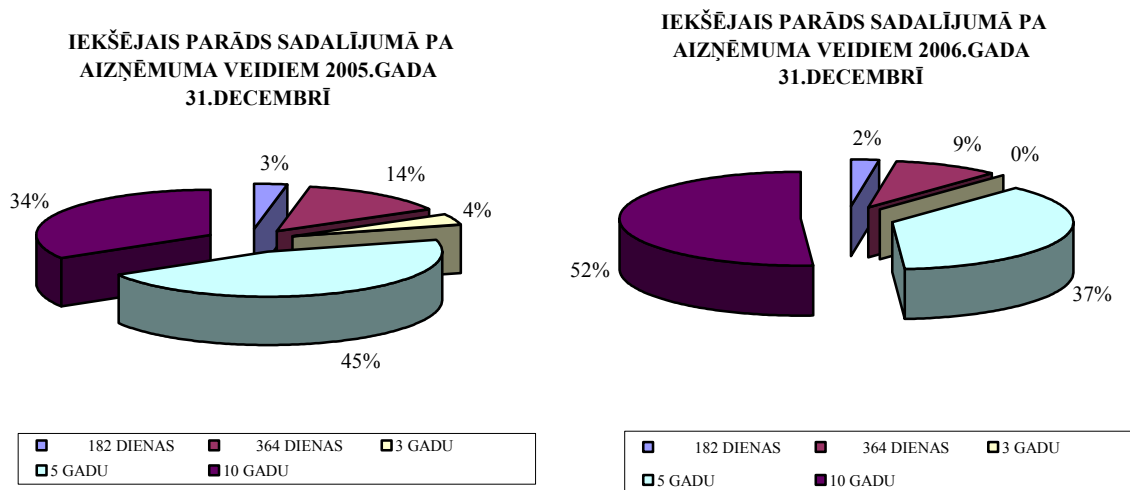
decembrī. Kopējā 2006.gada neto aizņemšanās (iekšējā un ārējā) sasniedz 33,5 milj. latu (pēc nomināla). Līdz ar to var secināt, ka plānotie aizņemšanās pasākumi tika īstenoti, bet aizņemšanās apjomi samazināti mazākas faktiskās finansēšanas nepieciešamības rezultātā, kam par iemeslu bija labie valsts budžeta izpildes rādītāji.

**Valsts iekšējais parāds** 2006.gada 31.decembrī bija 419,6 milj. latu (uzskaites vērtībā) jeb 580,3 milj.latu (pēc nomināla).

No valsts iekšējā aizņēmuma instrumentiem 2006.gadā finansēšanas nepieciešamības segšanai tika izmantotas īstermiņa valsts iekšējā aizņēmuma parādzīmju emisijas ar dzēšanas termiņu seši un divpadsmit mēneši, kā arī ilgtermiņa obligāciju emisijas programma ar dzēšanas termiņu desmit gadi. Turklāt gada beigās trijās izsolēs uzsākta jauna piecu gadu obligāciju emisijas programma. No vērtspapīru emisijām 2006.gadā iekšējā finanšu tirgū piesaistīto resursu apjoms veido 166,7 milj.latu (pēc nomināla).

2006.gadā ir notikušas būtiskas izmaiņas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru investoru struktūrā. Kā galvenā izmaiņa jāmin Latvijas Bankas īpašumā esošā valsts vērtspapīru portfeļa pārdošana, lai mazinātu Latvijas finanšu tirgus likviditāti un līdz ar to bremzētu kredītēšanas pieaugumu.

2006.gadā ir nedaudz mainījies arī apgrozībā esošo valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru veidu procentuālais īpatsvars iekšējā parādā (skat.2.attēlu).



2.attēls.Iekšējā parāda sadalījums

2006.gada pārskatā ir uzrādīti Ārlietu ministrijas aizņēmumi ārpus Valsts kases un Izglītības un zinātnes ministrijas overdrafts A/S Parex bankā un finanšu līzings automašīnu iegādei kopējā vērtībā 0,9milj. latu.

**Valsts ārējais parāds** 2006.gada 31.decembrī bija 580,3 milj. latu (uzskaites vērtībā) jeb 581,5 milj.latu (pēc nomināla).

2006.gadā valsts ārējais parāds palielinājās par 39,6 milj. latu. Šo ārējā parāda palielinājumu galvenokārt veido no Eiropas Investīciju bankas aizdevuma Kohēzijas un strukturālo fondu projektu budžeta līdzfinansējuma nodrošināšanai piesaistītie 52,7 milj.latu (75 milj. EUR) .

2006.gada 31.decembrī lielāko daļu (72,5%) no valsts ārējā parāda veidoja aizņēmumi no kapitāla tirgus, kas ir EUR obligācijas ar dzēšanas termiņu 2008.gads un 2014.gads .

2006.gada pārskatā ir uzrādīts Ārlietu ministrijas aizņēmums ārpus Valsts kases 5.7 milj. latu vērtībā.

## Atvasināto finanšu instrumentu pielietošana valsts parāda portfeļa vadībā

Valsts kase ne tikai aktīvi aizņemas līdzekļus finansēšanas nepieciešamības segšanai, bet arī veic ar šīm darbībām saistīto finanšu risku vadību. Iepriekšminēto risku vadību veic parāda portfeļa līmenī, izdalot procentu likmju un valūtu kursu svārstības risku, pārfinansēšanas u.c. riskus un piemērojot tiem atbilstošos rādītājus.

Pateicoties parāda portfeļa vadības aktivitātēm un mērījumiem bija iespējams noteikt nepieciešamās korektīvās darbības, piemēram, atvasināto finanšu instrumentu pielietošanu, lai portfeļa rādītāji atbilstu valsts parāda stratēģijā norādītajiem līmeņiem. Tādējādi 2006.gadā noteiktie parāda portfeļa rādītāji, izmantojot procentu likmju un valūtas mijmaiņas darījumus, tika ievēroti un atbilda valsts parāda stratēģijā norādītajiem līmeņiem.

Valsts parāda portfeļa vadības nolūkos 2006.gadā tika noslēgti divi procentu likmju mijmaiņas darījumi. 2006.gada 26.janvārī tika noslēgts procentu likmju mijmaiņas darījums 40 milj. EUR apmērā līdz 2014.gadam, kurš paredz Valsts kasei maksāt mainīgo likmi, pretim saņemot fiksēto. Pretējs procentu likmju mijmaiņas darījums tika noslēgts 2006.gada 5.maijā par summu 50 milj. EUR līdz 2007.gada oktobrim un tas paredz, ka Valsts kase maksā fiksēto likmi pretim saņemot mainīgo. Šo divu darījumu noslēgšanas rezultātā, parāda procentu maksājumi 2006.gadā samazinājās par 54 317 EUR.

Par noslēgto procentu likmju mijmaiņas darījumu efektivitāti tiek uzskatīta to spēja noturēt Valsts parāda vadības stratēģijā noteikto procentu likmju vidējā svērtā fiksētā perioda rādītāju ("duration") noteiktajās robežās 3,25 +/- 0,25 gadi. Efektivitāti izsaka procentuāli un darījums ir uzskatāms par efektīvu, ja atrodas 80% - 125% robežās. Šādam nolūkam procentu likmju mijmaiņas darījumu efektivitāte ir mērāma uz visu parāda portfeli, kas uz 2006.gadā beigām bija 123%.

2006.gadā tika noslēgts arī valūtu mijmaiņas FORWARD līgums 22 milj. EUR. Viens no līgumā ietilpstošajiem darījumiem beidzās 2006.gada novembrī, kurš ar savu plūsmu samazināja tīrā valūtu parāda palielinājumu no valūtu kursu svārstībām. Visu valūtu mijmaiņas FORWARD darījumu efektivitāte uz 2006.gada beigām salīdzinājumā ar noslēgšanas datumu 2006.gada septembrī bija 82%.

## Pašvaldību parāds

2006.gadā pašvaldību kopējais parāds palielinājās par 59,5 milj.latu un uz 2006.gada 31.decembri uzrādīts 267,8 milj.latu, t.sk., aizņēmumi no Valsts kases 167,3 milj.latu un ārpus Valsts kases 100,6 milj. latu.. Salīdzinājumam 2005.gada 31.decembrī pašvaldību kopējais parāds bija 208,3 milj. latu.

Pašvaldību tiesības ņemt aizņēmumus nosaka likums "Par pašvaldību budžetiem", kas paredz, ka pašvaldības var ņemt aizņēmumus Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apjomos ar domes (padomes) lēmumu. Kārtību, kādā pašvaldības var izdarīt aizņēmumus, Latvijā nosaka 2002.gada 17.decembra Ministru kabineta noteikumi Nr.543 "Noteikumi par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem". Savukārt gadskārtējais likums par valsts budžetu nosaka pašvaldību aizņēmumu saistību kopējo pieļaujamo palielinājumu. Likumā "Par valsts budžetu 2006.gadam" pašvaldību aizņēmumu un galvojumu saistību kopējais pieļaujamais palielinājums bija noteikts 96,3 milj. latu, t.sk., pašvaldību aizņēmumu kopējais palielinājums – 66,3 milj.latu.

Pašvaldības var ņemt aizņēmumus Latvijā vai ārvalstīs, izlaižot vērtspapīrus vai noslēdzot aizņēmuma līgumu. Aizņēmumi var būt gan īstermiņa, lai segtu īslaicīgu pašvaldību finanšu resursu deficītu un kuri ir jāatmaksā līdz saimnieciskā gada beigām, gan ilgtermiņa - investīciju projektu finansēšanai. Šādus aizņēmumus nedrīkst izmantot pašvaldības pastāvīgo izdevumu finansēšanai.

Savukārt saskaņā ar likumu "Par pašvaldību budžetiem" 22<sup>1</sup>. finanšu ministrs, ņemot vērā pašvaldību iesniegumus par konkrētu projektu īstenošanu, var apstiprināt citu aizdevēju, ja cita aizdevēja aizdevuma nosacījumi ir izdevīgāki nekā no valsts budžeta izsniedzamo aizdevumu nosacījumi. 2006.gadā, pamatojoties uz noslēgtajiem aizdevumu līgumiem ar citiem aizdevējiem, pašvaldībām izmaksātais aizdevumu apjoms bija 16,4 milj.latu.

Lielāko pašvaldību parāda summu 2006.gada 31.decembrī veidoja Rīgas pilsētas aizņēmumi 96,9 milj.latu vērtībā jeb 36,2 % no kopējā pašvaldību parāda.

Rīgas pilsētas pašvaldība parāda vadību veic pamatojoties uz Rīgas domes 2004.gada 14.decembrī pieņemto Rīgas pašvaldības aizņēmumu vadības stratēģiju 2006.-2007. gadam.

Kā investīciju projektu, tai skaitā Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansēto projektu finansējuma avotus Rīgas pilsētas pašvaldība izmanto ilgtermiņa kredītus komercbankās, starptautisko finanšu institūciju aizdevumus, kā arī aizņēmumus Valsts kasē.

2006. gadā Rīgas pilsētas pašvaldība noslēdza divus jaunus aizņēmuma līgumus:

1) aizņēmuma līgumu ar Valsts kasi un saņēma aizņēmumu 4 milj.latu vērtībā. Aizņēmums paredzēts Eiropas Savienības struktūrfondu projektu priekšfinansēšanai un Rīgas pilsētas pašvaldības līdzfinansējuma nodrošināšanai;

2) organizējot atklātu konkursu, tika veikta finanšu resursu piesaiste budžetā plānoto investīciju projektu finansēšanas nodrošināšanai. Konkursa rezultātā 2006.gadā tika noslēgts aizņēmuma līgums ar A/S „Hansabanka” un saņemts aizņēmums 4 milj.latu (5,7milj. EUR) vērtībā.

Saskaņā ar Rīgas pašvaldības aizņēmumu vadības stratēģiju viens no svarīgākajiem stratēģijas mērķiem ir nodrošināt Rīgas pašvaldībai nepieciešamos finanšu resursus ar iespējami zemākām izmaksām, tai skaitā esošo aizņēmumu apkalpošanas izmaksu samazināšana, kā arī pašvaldības aizņēmumu struktūras optimizācija.

Šī mērķa sasniegšanai Rīgas pilsētas pašvaldība 2006. gadā veica šādas darbības:

1) Rīgas pilsētas pašvaldības ilgtermiņa saistību pārfinansēšanu. Veicot Rīgas pašvaldības parādsaistību finanšu, ekonomisko un juridisko analīzi 2006. gadā, pārfinansēšanai ar atmaksas termiņu 30 gadi (ar 10 gadu atlikto pamatsummas atmaksas periodu) tika izvēlēti četri no esošajiem kredītiem 57,1 milj.latu kopapjomā, kuru pārfinansēšana nav apgrūtināta ar papildus nosacījumiem: Nordic Investment Bank aizdevums 33,97 milj.EUR apmērā, divi Nordea Bank Finland aizdevumi 18,8 milj.EUR un 16,3 milj. EUR apmērā un „SEB Latvijas Unibanka” aizdevums 12,2 milj.EUR apmērā. Aizdevēja banka tika izvēlēta atklāta konkursa rezultātā saskaņā ar „Publisko iepirkumu likuma” prasībām. Tā rezultātā 14.12.2006. tika noslēgts aizņēmuma līgums ar DEPFA BANK plc par aizdevumu 81,3 milj. EUR. Aizdevumu paredzēts izmaksāt 4 daļās laika posmā no 2006. gada decembra līdz 2007. gada decembrim atbilstoši pārfinansējamo kredītu līgumos paredzētajiem atmaksas nosacījumiem. Minēto parādsaistību pārfinansēšanas rezultātā ar atlikto pamatsummas atmaksu uz 10 gadiem un aizdevuma atmaksas termiņu uz 30 gadiem būtiski uzlabosies Rīgas pašvaldības finanšu likviditāte vidējā periodā, kas dos iespēju tuvākajos gados uzņemties papildu saistības jaunu investīciju projektu realizācijai, kā arī samazināt ikgadējos parāda apkalpošanas izdevumus.

2) Sakarā ar to, ka divu Rīgas pilsētas pašvaldības aizņēmumu izmantotāju un kredīta gala maksātāji bija Rīgas pilsētas pašvaldības kapitālsabiedrības, šīm kapitālsabiedrībām sniegti Rīgas domes galvojumi aizņēmumiem parādsaistību pārņemšanai, lai varētu veikt attiecīgo Rīgas pilsētas pašvaldības aizņēmumu atmaksu.:

- ar Rīgas domes lēmumu tika pārfinansēts Starptautiskās Rekonstrukcijas un attīstības bankas piešķirtais un Latvijas Republikas Finanšu ministrijas pārjaunotais aizdevums Rīgas domei, kas izlietots Cieto sadzīves atkritumu projekta realizācijai. Pārfinansējot kredītiestādē ar Rīgas domes galvojumu minētā aizdevuma saistības 4,8 milj. EUR apmērā ar atmaksas termiņu līdz 20 gadiem pārņēma SIA „Getliņi EKO”.

- ar Rīgas domes lēmumu tika pārfinansēts Starptautiskās Rekonstrukcijas un attīstības bankas piešķirtais un Latvijas Republikas Finanšu ministrijas pārjaunotais aizdevums Rīgas domei, kas izlietots Sabiedriskā transporta attīstības projekta realizācijai. Pārfinansējot kredītiestādē ar Rīgas domes galvojumu minētā aizdevuma saistības 5,9 milj.latu apmērā ar atmaksas termiņu līdz 20 gadiem pārņēma SIA „Rīgas satiksme”.

Abus minētos aizdevumus Valsts kasei Rīgas pilsētas pašvaldība atmaksāja 29.12.2006., pašvaldības parādsaistības atbilstoši aizdevumu (pārjaunojuma) līgumiem tika dzēstas dienā, kad Valsts kase saņēma kredītu atmaksu, t.i., 2007.gada 2.janvārī. Šo darbību rezultātā par attiecīgajām summām samazinājās Rīgas pilsētas pašvaldības aizņēmumu saistības, savukārt kapitālsabiedrības noslēdza tiešos līgumus ar aizdevējiem, tādā veidā optimizējot pašvaldības aizņēmumu struktūru, kā arī vienkāršojot aizdevumu atmaksas procedūru.

Rīgas dome ar 20.06.2006. lēmumu Nr.1202 „Par galvojumu SIA „Rīgas pilsētībūvnieks”” ir garantējusi galvojuma saistību izpildes nodrošināšanu SIA „Rīgas pilsētībūvnieks” aizņēmumam līdz 3,7 milj.latu, ar atmaksas termiņu līdz 20 gadiem. Minētais aizņēmums tiks izmantots investīciju projektu finansēšanai.

Atvasinātie finanšu instrumenti, kurus var izmantot Rīgas pilsētas pašvaldība, lai ierobežotu finanšu riskus ir valūtas un procentu nākotnes līgumi, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumi.

Lai realizētu Rīgas pašvaldības procentu likmju riska vadību, kur noteikts, ka vismaz 25% no pašvaldības aizņēmumiem nepieciešams fiksēt procenta likmi uz termiņu, kas nav mazāks par vienu gadu, un ierobežotu kredīta procentu izdevumu svārstīgumu, 2006. gadā tika noslēgts valūtas procentu likmju mijmaiņas darījums (*interest rate swap*).

Lai mazinātu procentu likmju risku Rīgas pilsētas pašvaldība jau 2005. gadā bija noslēgusi četrus procentu likmju mijmaiņas līgumus, kuru rezultātā tika mainīta parāda portfeļa fiksēto/mainīgo likmju struktūra.

29.06.2007.

1802

Irēna Šuksta

7094210, irena.suksta@kase.gov.lv